

1. СЕ УКИНУВААТ член 22 став 2 и член 29 од Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.142/2008).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод иницијативата поднесена од Стамен Филипов од Скопје, со Решение У.бр.233/2008 од 11 март 2009 година, поведе постапка за оценување на уставноста на членовите од Законот означен во точката 1 од оваа одлука.

Постапката беше поведена затоа што пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на оспорените членови од Законот со Уставот на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека според член 22 став 1 од оспорениот закон обврзникот за пресметка и уплата на придонесите согласно со прописите од областа на работните односи е должен да му достави заверена писмена пресметка за пресметаните и уплатените придонеси на обврзникот за плаќање на придонеси најдоцна 15 дена од денот на исплатата на плата или дел од плата, надоместок на плата, односно друг паричен надоместок, како и збирен годишен извештај по истекот на годината, најдоцна до 15 февруари наредната година.

Според став 2 на член 22 од истиот закон обврзникот за плаќање на придонеси е должен да ја извести Управата за јавни приходи доколку обврзникот за пресметка и уплата на придонесите постапил спротивно на ставот 1 од овој член.

Според член 29 од законот, глоба во износ од 500 до 1000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на обврзникот за плаќање на придонеси доколку не достави известување до Управата за јавни приходи дека обврзникот за пресметка и уплата на придонесите постапил спротивно на членот 22 став 2 на овој закон.

5. Според член 8 став 1 алинеи 3 и 8 од Уставот, темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се владеењето на правото и хуманизмот, социјалната правда и солидарноста.

Според член 33 од Уставот, секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден со закон.

Согласно член 34 од Уставот, граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и со колективен договор.

Во член 35 став 1 од Уставот е утврдено дека Републиката се грижи за социјалната заштита и социјалната сигурност на граѓаните согласно со начелото на социјална праведност.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да го почитува Уставот и законите.

Од наведените уставни одредби, покрај другото, произлегува дека Уставот прокламира и утврдува право на граѓаните на социјална сигурност и социјално

осигурување. Уставот, исто така, ја прокламира грижата на Републиката за социјална заштита и социјална сигурност, која се остварува врз начелото на социјална праведност. Според тоа, прокламирањето на наведените уставни принципи произлегува од социјалниот карактер на државата, а видовите на правата од социјално осигурување, начинот, постапката и условите за остварување на овие права се оставени за уредување на законодавната власт.

Видовите на придонеси за задолжително социјално осигурување се предмет на уредување на Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување.

Според член 1 од наведениот закон, се уредуваат видовите на придонеси за задолжително социјално осигурување, обврзниците за плаќање на придонеси, обврзниците за пресметка и уплата на придонесот, основниците на кои се плаќаат придонеси, стапките на придонеси, начинот на пресметка, роковите на плаќање на придонеси, контрола на пресметување и уплата на придонеси, како и други прашања кои се значајни за утврдување и плаќање на придонесите.

Согласно членот 2 од истиот закон, со плаќање на придонесите се обезбедуваат средства за финансирање на задолжителното социјално осигурување.

Во Глава VII „Пресметка и уплата на придонесите“ од Законот, во член 17 е предвидено дека придонесите ги пресметува, задржува и уплатува обврзникот за пресметка и уплата на придонеси при секоја исплата на плата или дел од плата, надоместок на плата, пензија, односно друг паричен надоместок (став 1). Начинот на пресметката и уплата на придонесите со акт го пропишува министерот за финансии (став 2).

Според член 19 од Законот, контрола и потврда на налогот за плаќање врши Министерството за финансии согласно со актот од членот 17 став 2 на овој закон.

Во член 22 став 1 од Законот е предвидено дека обврзникот за пресметка и уплата на придонесите согласно со прописите од областа на работните односи е должен да му достави заверена писмена пресметка за пресметаните и уплатените придонеси на обврзникот за плаќање на придонеси најдоцна 15 дена од денот на исплатата на плата или дел од плата, надоместок на плата, како и збирен годишен извештај по истекот на годината најдоцна до 15 февруари наредната година.

Оспорениот став 2 на член 22 од Законот предвидува дека обврзникот за плаќање на придонеси е должен да ја извести Управата за јавни приходи доколку обврзникот за пресметка и уплата на придонесите постапил спротивно на ставот 1 на овој член.

Во членот 23 став 1 од овој закон, е предвидено дека контролата, утврдувањето, наплатата, присилната наплата, застареноста и отпишувањето на придонесите ги врши Управата за јавни приходи согласно со Законот за даночната постапка. Институциите за задолжително социјално осигурување вршат дополнителна контрола на утврдувањето на податоци за придонесите, согласно со сопствените потреби (став 2). За утврдените состојби од ставот 2 на овој член, институциите за задолжително социјално осигурување ја известуваат Управата за јавни приходи (став 3).

Од анализата на изнесените законски одредби произлегува дека одредбите од Законот се применуваат, меѓу другото, за исполнување на обврските во врска со

плаќањето на придонесите од задолжителното социјално осигурување, од кои, пак се обезбедуваат средства за негово финансирање. Целината на Законот имплицира обврска за работодавецот да ги пресметува, задржува и уплатува придонесите при исплата на секоја плата, односно дел од плата и истовремено да достави заверена писмена пресметка за пресметаните и уплатените придонеси на работникот. Контролата на наплатата на придонесите ја врши Управата за јавни приходи.

Во конкретниов случај, Судот оцени дека обврските на работникот, односно обврзникот за плаќање на придонеси, да ја извести Управата за јавни приходи во случај кога работодавачот, односно обврзникот за пресметка и уплата на придонесите не извршил уплата на придонесите, не е во согласност со Уставот на Република Македонија. Ова од причина што на обврзникот за плаќање на придонеси, не може со закон да му се востановуваат вакви обврски. Имено, ваква обврска за контрола во работењето на правните лица, како и обврската на почитување и исполнување на предвидените законски обврски за уплата на придонесите, може да ја вршат само надлежните државни институции, односно директно Управата за јавни приходи, нејзините надлежни инспекциски органи, како и дополнително институциите за социјално осигурување, но во никој случај, тоа не би можело да падне на товар на работникот, односно на обврзникот за плаќање на придонеси.

Според Судот, целта на оваа мерка е оневозможување на несовесните работодавачи навреме да ги плаќаат придонесите и да не го изигруваат исполнувањето на основното начело пропишано во член 34 од Уставот. Покрај тоа што оваа цел е легитимна, затоа што е во функција на воспоставување на социјална дисциплина, сепак конкретниот начин преку кој законодавецот сакал да ја оствари оваа цел е непропорционална, од причина што истата е императивна, а не кондиционална, и истовремено претставува оптоварување на граѓанинот, односно работникот. Ова дотолку повеќе што неопходно е взаемно функционирање на институциите на системот и нивно координирано соработување со цел за исполнување на овие предвидени законски обврски.

Тргувајќи од наведеното, Судот оцени востановената обврска со законот за обврзникот за плаќање на придонеси значи повреда на уставното начело на владеенето на правото и правната сигурност на граѓаните, бидејќи таквата обврска не е во функција на обезбедување поголема социјална сигурност во сферата на социјалната заштита, а во таа смисла и на начелото на солидарност.

Обврската за работникот тој да ја известува Управата за јавни приходи за пропустот на работодавачот за неплаќање на придонесите и предвидената глоба за обврзникот (работникот) за плаќање на придонеси доколку не достави известување до Управата за јавни приходи дека обврзникот за пресметка и уплата на придонесите не му доставил заверена писмена пресметка за пресметаните и уплатени придонеси на обврзникот за плаќање на придонеси во предвидениот рок, според Судот, не е пропорционална и соодветна. Таква контрола на работењето на обврзникот за пресметка и уплата на придонесите треба да ја вршат надлежните инспекциски органи, а не работникот како обврзник за плаќање на придонеси.

Тргувајќи од наведеното Судот оцени дека оспорениот став 2 на член 22 и член 29 од Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување не се во согласност со напред наведените одредби од Уставот.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски и д-р Зоран Сулејманов.

У.бр.233/2008

6 мај 2009 година

С к о п ј е

сд/лк

ПРЕТСЕДАТЕЛ

на Уставниот суд на Република Македонија

д-р Трендафил Ивановски